

Osnutki za kronotopos

Kristijan
Muck

POGLED morje zeleno
od griv hrepenenja
dreveni v valu
od sonca pribitem
na koži neba
ki z nočjo v zrklu
se v šepet razgali
v zaliv srca

VPOGLED modrotna gora
omrežena s pokljanjem
plameneča od spočetij
žil zdihovanje veže
v hrum jeklenih zubljev
v črni vozal srca
skamnel od belih misli
počen od škripanja stoletij

O EROSU iz rjuh zemlje
IN PROSTORJIH proti tvojim očem
raste drevo
ki po njem plezam

v nebo sedmih nebes
 ki je tvoje telo
 z usti nabrekli mi strmeč
 s srcem zasájen
 v usta tvojih dvorov
 po zlatih sadih segajoč
 objemajoč z nogami
 mlaje tvojih stegen
 mesečevo kožo
 nebo preklano
 z rebri svojimi v dlaneh
 s semeni davnih časov
 vire tvoje
 božajoč

O PREIZKUSU
 S KONKRETNOSTJO

v kamro sedem kovinsko in stekleno
 sključenih možganov vključim
 da srca ključi zapojo
 in zadone in zabrne sklopke bati in vezi
 zaklokotajo eksplozije
 in sámocesta se vzpne in zdrvi podme
 s prebliski ognjenimi sredi črnine
 beži skozi ledja trak položen v pokrajine
 in zvok od brzine siv
 pregneten od trenja
 in s kosi glasbe prekrit
 je óblasti kvader
 igriv ki vanj sem vlit
 spojen s petjem iz daljine
 ki zvočnika dva v tilnik moj
 ga lijeta
 aj zdaj se pnem
 kot sámocesta grem
 skozi to kar sem in kar je zaris
 svobodnih idej kar je filozofij božanski gaj
 skozi mene drveč ej
 neznanski raj
 iztrgan v čas
 izven krvi
 zadrt v kvas kosti večnosti

KONOTOPOS
O DOMOVINI

soba Slovenije vrti in kotali se
 okoli svojih osi
 skozi srce ki zanj se ne ve
 v kom vse je
 saj se pregibajo nje obrazi
 njene pokrajine od kobariške do lendavske
 od osilniške do tamarske
 da urezuje v telo se
 tetraeder dogodkov sesutih in zbitih
 ki govore o tem kako v zakotjih zavesti
 kdo ve kdo vse in od kod
 v skladjih časa
 sejal je in žel to
 kar se sklesalo v jeziku je
 kot naziv za rod
 kar v dejanjih neznanih
 se razklenilo je in vselej znova
 razdalje brneče vpelo med vlakna srca
 da sij ostrmelih obrazov doni
 v potovanjih Trubarja
 da so prostornine zvonov
 v mislih kneza karantanskega
 in da zdaj preostanke davnin
 vežemo v skupni spomin
 da snopovje smeri in židkost osamelosti
 se gnete v utripajočo podobo
 ki je ples grlenih korenin
 gmota razvejanih teles
 z okni odprtimi v kri svetá
 zgodba ki diha dokler
 Vsakdo in Jaz
 ne stopita
 čez dver tega kar je hkrati
 v meni in izven nas
 dokler na flavtah kosti in orglah neba
 Variacija na takšen Prehod
 nešteto krat se ne preigra

KRONOTOPOS
O SMEROKAZU
IN GLASOVH

strani neba vrte se v duši
 v vozu razpadanja
 v kresu pojmov

v dimu z vonjem po večnosti
 pod stropovi telesa
 ki vanj saje ohruplih besed
 rišejo smisel sveta
 skozi vežo polj gozdov in pokrajin
 v preddverjih mórja in izginulih oblakov
 škriplje vetrnica iz željá
 sestavljena v mislih
 obrazov nešteti
 zazrtih iz brezna
 kjer časi donijo
 kjer trpljenje
 stisnjeno v skladih zemlje
 pod težo zenita neskončnega
 kliče iz širjav vero
 v dihanje žil in v ozvezdja srca
 išče v popku možganov
 korenine smeri
 za razpoke v jasnem niču vsega
 za zvoke iz področij
 kjer ni
 ne teme ne svetlobe
 ne podob iz ploskev in črt
 kjer sta rojstvo in smrt
 celica
 valujoča iz zamisli o točki
 v občutje Boga
 kjer polzi tišina
 po bisernih notah
 luči

Umetnost in estetsko v postmoderni dobi

V

Ko sem na začetku tega spisa pregledoval razmerje med estetiko in filozofijo umetnosti, kot se je na Slovenskem oblikovalo v zadnjih desetletjih, sem med znamenja, da se v tem razmerju nekaj bistvenega spreminja, lahko prištel predvsem delo D. Pirjevca. Zdi se, da se mu je v razpravah, nastalih po letu 1970, polagoma začel odpirati drugačen pogled na bistvo umetnosti, kot ga je priznavala tradici-

Janko
Kos

